

ساختار کتاب

کتاب شب امتحان فارسی پنجم از پنج قسمت اصلی تشکیل شده است که به صورت زیر است:

۱- آزمون‌های درس به درس:

آزمون‌های شماره ۱ تا ۱۰ و ۱۴ تا ۱۸ این کتاب، شامل نمونه سؤالات امتحانی هر درس از کتاب درسی است. شما به راحتی می‌توانید پس از خواندن درس‌نامه‌ی هر درس، سؤال‌های امتحانی آن درس را پاسخ دهید.

• حواستان باشد، ساختار این آزمون‌ها مشابه امتحانات پایانی است که معلمان از شما خواهد گرفت.

۲- آزمون‌های نوبت اول:

آزمون‌های شماره ۱۱ تا ۱۳ این کتاب مربوط به مباحث نوبت اول است.

۳- آزمون‌های نوبت دوم:

آزمون‌های شماره ۱۹ و ۲۰، از کل کتاب و مطابق امتحان پایان سال هستند.

۴- پاسخ‌نامه تشریحی آزمون‌ها: در پاسخ تشریحی آزمون‌ها، همه‌ی آنچه را که شما باید در امتحان بنویسید تا امتیاز کامل کسب کنید، برایتان نوشته‌ایم.

۵- درس‌نامه کامل شب امتحانی: این قسمت، برگ برنده‌ی شما نسبت به کسانی است که این کتاب را نمی‌خوانند (📖) در این قسمت، همه‌ی آنچه را که شما برای گرفتن امتیاز عالی در امتحان فارسی پنجم نیاز دارید، تنها در ۲۰ صفحه آورده‌ایم، بخوانید و لذت‌ش را ببرید!

یک راهکار: موقع امتحان‌های نوبت اول و دوم می‌توانید از سؤال‌های امتحانی درس به درس هم استفاده کنید!

فهرست

شماره‌ی صفحات

آزمون پاسخ‌نامه

۳۶	۳	آزمون شماره ۱ (سؤالات امتحانی درس اول)
۳۶	۴	آزمون شماره ۲ (سؤالات امتحانی درس دوم)
۳۶	۵	آزمون شماره ۳ (سؤالات امتحانی درس سوم)
۳۷	۷	آزمون شماره ۴ (سؤالات امتحانی درس چهارم)
۳۷	۸	آزمون شماره ۵ (سؤالات امتحانی درس پنجم)
۳۸	۹	آزمون شماره ۶ (سؤالات امتحانی درس ششم)
۳۸	۱۱	آزمون شماره ۷ (سؤالات امتحانی درس هشتم)
۳۹	۱۳	آزمون شماره ۸ (سؤالات امتحانی درس نهم)
۳۹	۱۵	آزمون شماره ۹ (سؤالات امتحانی درس دهم)
۴۰	۱۷	آزمون شماره ۱۰ (سؤالات امتحانی درس یازدهم)
۴۰	۱۹	آزمون شماره ۱۱ (سؤالات امتحانی نوبت اول)
۴۰	۲۱	آزمون شماره ۱۲ (سؤالات امتحانی نوبت اول)
۴۱	۲۳	آزمون شماره ۱۳ (سؤالات امتحانی نوبت اول)
۴۱	۲۵	آزمون شماره ۱۴ (سؤالات امتحانی درس سیزدهم)
۴۲	۲۷	آزمون شماره ۱۵ (سؤالات امتحانی درس چهاردهم)
۴۲	۲۹	آزمون شماره ۱۶ (سؤالات امتحانی درس پانزدهم)
۴۲	۳۰	آزمون شماره ۱۷ (سؤالات امتحانی درس شانزدهم)
۴۳	۳۱	آزمون شماره ۱۸ (سؤالات امتحانی درس هفدهم)
۴۳	۳۳	آزمون شماره ۱۹ (سؤالات امتحانی نوبت دوم)
۴۴	۳۵	آزمون شماره ۲۰ (سؤالات امتحانی نوبت دوم)

۴۵

درس‌نامه‌ی توپ برای شب امتحان

۱	برای کلمه‌های زیر، هم‌معنی مناسب بنویسید. الف) غمخوارگان: ب) چاره: پ) مونس: ت) بیم: ث) پدیده: ج) درنگ: چ) کردار: ح) آفرینش:
۲	مخالف کلمه‌های زیر را بنویسید. الف) روشنایی = ب) ضعیف = پ) هستی = ت) لطیف =
۳	جاهای خالی را با کلمه‌ی مناسب پر کنید. (یک کلمه اضافه است). صخره - پاک‌ی و زیبای‌ی - سنگلاخ - حشره‌هایی - تالاب الف) این جهان، دفتری است که خدای مهربان به در آن نگاشته و می‌نگارد. ب) در بلندترین جای کوهستان از دل و سنگ‌ها، چشمه‌ای روان است. پ) گاهی علف نازک و لطیف از میان سر درمی‌آورد. ت) آیا می‌توانی صدای را که در زیر زمین می‌جنبد، بشنوی؟
۴	با کلمه‌های به‌هم‌ریخته‌ی زیر جمله‌های معنی‌دار بسازید. (مرتب کنید). الف) می‌خورند - علف‌ها - تکان - و - در - نسیم - برگ‌ها الف: ب) بین - تار - عنکبوت‌ها - زمین - و - می‌تند - آسمان ب: پ) ساکت - هستند - همیشه - خدا - آن‌جا - آفریده‌های پ:
۵	در متن زیر ۵ غلط املایی وجود دارد، آن‌ها را پیدا کنید و شکل صحیح آن‌ها را بنویسید. «درباره‌ی آفرینش موجودات بیندیشیم و آن‌ها را با هم مغایسه کنیم. مصللاً کوه‌های سر به فلک کشیده را با دره‌های عمیغ، زنبور عسل را با خرمگس و ... مطالعه در تبیعت و تعمل درباره‌ی چیزهایی که هر روز می‌بینیم راه مناسبی برای شناخت آن‌هاست.»
۶	در جاهای خالی فعل مناسب بنویسید. الف) یک راه ساده برای شناخت عالم، آن است که پدیده‌ها را خوب تماشا ب) یکی از نویسندگان، زیبای‌های آفرینش خدای مهربان را توصیف پ) ما برخی از رفتارها و کارهای خودمان را از روی عادت انجام ت) آفریده‌های ساکت خدا همیشه هستند، آیا تو آن‌ها را؟
۷	برای کلمه‌های زیر دو هم‌خانواده بنویسید. الف) محکم ← ، ب) عالمان ← ، پ) لطیف ← ، ت) عجیب ← ،
۸	با کلمه‌های داده‌شده جمله بسازید. الف) دعوت: ب) ویژگی:
۹	جاهای خالی را با حروف ربط (اما - زیرا - سپس - و) پر کنید. شغال، دستی بر سر کلاغ کشید و گفت: این کار عاقلانه نیست، کلاغ مکتی کرد تا نفسی تازه کند از او سؤالی پرسید، شغال گفت: تو ساکت باش گوش کن: کلاغ بعد از حرف روباه گفت من نمی‌توانم با شما بیایم خیلی گرسنه هستم.
۱۰	یکی از صداهای زیر را در ذهن مجسم کنید و یک بند درباره‌ی آن بنویسید. ○ صدای ریزش باران ○ صدای وزش باد

۱ برای کلمه‌های زیر هم‌معنی مناسب بنویسید.

الف) فضل:
 ب) توحیدگوی:
 ت) بحر:
 پ) گردکان:
 ج) ناگهان:

۲ مخالف کلمه‌های زیر را بنویسید.

الف) مرده =
 ب) برهنه =
 پ) مشخص =
 ت) غمگین =

۳ برای کلمه‌های زیر دو کلمه‌ی هم‌خانواده بنویسید.

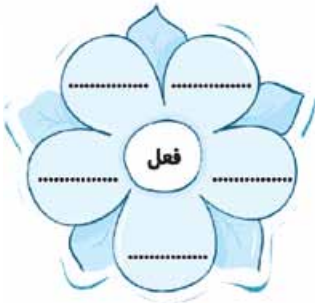
.....	شکر	تأثیر	انجم
-------	-------	-----	-------	-------	-------	-------	-------	------

۴ معنی و مفهوم بیت زیر را بنویسید.

«توحیدگوی او نه بنی‌آدم‌اند و بس هر بلبلی که زمزمه بر شاخسار کرد»

۵ از بین کلمه‌های زیر فعل‌ها را پیدا کنید و در گلبرگ‌ها بنویسید.

بنی‌آدم - شمار کرد - آن که - پیرهن - آفرید - نوبهار - تواند - لاله‌زار - کرد - کیست

۶ درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید.

درست نادرست

☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

الف) فقط انسان‌ها می‌توانند به خوبی خداوند را ستایش کنند.

ب) مرغ همسایه‌ی غاز است، یعنی مال دیگران را از مال خود بهتر دانستن.

پ) غرورداشتن باعث موفقیت و پیروزی می‌شود.

ت) بخشش و بزرگواری خداوند قابل شمارش نیست.

۷ کدام یک از ضرب‌المثل‌های زیر با مفهوم حکایت درخت گردکان ارتباط دارد؟

۱) سحرخیز باش تا کامروا باشی. ۲) جوجه‌ها را آخر پاییز می‌شمارند.

۳) ماهی را هر وقت از آب بگیری تازه است. ۴) عقلش به چشمش است.

۸ در متن زیر ۵ غلط املائی وجود دارد. شکل درست کلمات را بنویسید.

«پروانه‌ی مقرر وقتی دید که پروانه‌ها به او توجهی نمی‌کنند، ناراحت و غمگین به روی گل سرخ نشست.

پروانه آن‌قدر زیبا بود که پروانه‌های دشت همیشه درباره‌ی او حرف می‌زدند. و بعضی از آن‌ها به زیبایی بال‌های او حسرت می‌خوردند.»

.....

۹ با کلمه‌های داده‌شده جملات زیبا بنویسید.

الف) فضل خدا:

ب) سراغ:

۱۰ مفهوم کلی شعر «فضل خدا» را در یک بند بنویسید و از علائم نگارشی در نوشته‌ی خود به درستی استفاده کنید.

.....

موفق باشید

۱ برای کلمه‌های زیر هم‌معنی مناسب بنویسید.

الف) فاسد: ب) پیشنهاد: پ) هوس: ت) سربلندی:
ث) خرد: ج) سرا: چ) گزند: ح) برنا:

۲ مخالف کلمه‌های زیر را بنویسید.

الف) حاضر = ب) بهتر = پ) موفقیت = ت) مناسب =

۳ با کلمه‌های داده شده جمله‌های زیر را کامل کنید.

شگفت زده - موفقیت - کهن - یادگیری

الف) در روزگاران، قرار بود بیمارستانی در شهری ساخته شود.

ب) همه از این فرمان طیب شدند.

پ) شوق خواندن و، همواره او را به سمت کتاب می‌کشاند.

ت) یکی از شرط‌های در کارها، بهره‌گیری از دانایی و هوشیاری است.

۴ از بین کلمه‌های زیر کدام یک پسوند «گر» و کدام یک پسوند «گار» می‌گیرند؟

توان - ساز - صنعت - روز - آموز - آفرید - مس

گر	گار

۵ برای هر یک از واژه‌های داده شده، دو کلمه‌ی هم‌خانواده بنویسید.

الف) شوق ←،
ب) شرط ←،
پ) طیب ←،
ت) موفقیت ←،

۶ حروف به‌هم‌ریخته را مرتب کنید و یک کلمه‌ی معنی‌دار بسازید.

ی - م - ص - م - ت	ل - ت - ش - ا	ع - ت - ی - ن - ی
الف) (.....)	ب) (.....)	پ) (.....)

۷ کلمه‌های به‌هم‌ریخته را مرتب کنید و جمله بسازید.

الف) نگاه - شهر - با - بزرگان - تعجب - هم - کردند - به

ب) شده بودند - خشکیده - بعضی - گوشت‌ها - و - بعضی - فاسد - از - بدبو

۸ عبارت‌ها را با توجه به فعل‌های داده شده، کامل کنید.

جمله	فعل
الف) فقط این تکه گوشت سالم	بیاورید
ب) طیب با خونسردی به تکه‌های گوشت	آویزان کردند
پ) بروید و چند تکه گوشت تازه	مانده است
ت) گوشت‌ها را در چند نقطه‌ی شهر	نگاهی کرد

۹ با کلمه‌های زیر جمله بسازید.

الف) طیب:

ب) بلند آوازه:

پ) تعجب:

ت) معلوم:

۱۰ منظور شاعر در بیت زیر چیست؟

«به دانش گرای و بدو شو بلند چو خواهی که از بد نیابی گزند»

۱۱ درباره‌ی یکی از دو موضوع زیر یک بند بنویسید.

الف) دانایی و هوشیاری

ب) اگر من دانشمند بزرگی بودم

.....

.....

.....

موفق باشید

۱ معنی واژه‌های زیر را بنویسید.

- الف) سرشار: (ب) تالاب:
 ت) گزند: (ث) کاهلی:
 چ) فضیلت: (ج) هلاک:
 (پ) گرمابه:
 (ج) درنگ:
 (خ) غفلت‌ورزیدن:

۲ برای کلمه‌های زیر، یک هم‌خانواده بنویسید.

- الف) تعجب: (ب) مقصد:
 (پ) لطف:

۳ متضاد کلمه‌های زیر را بنویسید.

- الف) کهن = (ب) شجاع =
 (پ) برنا =

۴ جدول زیر را با قراردادن ترکیب‌ها در ستون مناسب کامل کنید.

فاه‌خندیدن - آواز بلبل - صحبت کردن - درس دادن معلم

شنیدنی‌ها	گوش‌دادنی‌ها

۵ ابیات زیر را به زبان ساده بنویسید. (معنی کنید).

- الف) فضل خدای را که تواند شمار کرد؟ یا کیست آن که شکر یکی از هزار کرد

 ب) توحیدگوی او، نه بنی‌آدم‌اند و بس هر بلبلی که زمزمه بر شاخسار کرد

۶ بیت زیر را کامل کنید.

- باد سرد، آرام بر صحرا گذشت

۷ به سؤالات زیر پاسخ دهید.

- الف) به نظر بازرگان، مردم در جست‌وجوی چه چیزهایی هستند؟
 ب) منظور از آفریده‌های ساکت خدا چیست؟

۸ در عبارت زیر، فعل‌ها را مشخص کنید و زیر آن‌ها خط بکشید.

روزها پشت سر هم آمدند و رفتند تا این که بهار از راه رسید. بچه‌ها پس از پوشیدن بهترین لباس‌هایشان، گلدان‌هایشان را برداشتند تا پیش امپراتور بروند.

۹ کدام یک از کلمه‌های زیر غیر ساده نیست؟ (ساده است).

- ۱) سازگار ۲) غفلت
 ۳) زرگر ۴) گلبن

۱۰ پیام حکایت «زیرکی» با کدام یک از مثال‌های زیر ارتباط دارد؟

- ۱) نابرده رنج، گنج میسر نمی‌شود.
 ۲) دروغگو، دشمن خداست.
 ۳) پیش‌غازی و معلق‌بازی
 ۴) بار کج به منزل نمی‌رسد.

۱۱

جاهای خالی را با یکی از نشانه‌های ربط (اما - زیرا - سپس) پر کنید.
 الف) متن درس تماشاخانه را با دقت خواندم؛ به سؤالات آن پاسخ دادم.
 ب) کوه‌ها منبع خیر و برکت هستند، هزاران چشمه از دل آن‌ها می‌جوشد.
 پ) استفاده از وسایل نقلیه‌ی موتوری، رفت‌وآمد را آسان کرده است، مشکلاتی را هم ایجاد می‌کند.

۱۲

درباره‌ی یکی از دو موضوع زیر یک بند بنویسید.
 الف) سفری که به یادم ماند.
 ب) علم چندان که بیشتر خوانی چون عمل در تو نیست نادانی

.....

موفق باشید

در جدول زیر مترادف و متضاد و هم‌خانواده‌ی هر کلمه را بنویسید.

هم‌خانواده	متضاد	مترادف	کلمه
.....	شجاع
.....	نکوهیده
.....	جهل

جاهای خالی را با استفاده از کلمه‌های داده‌شده پر کنید. (یک کلمه اضافه است).

تضمین - بی دلیل - هم‌نوع - نترسیدن - نکوهیده - موفقیت‌ها - رنج جزّاحی

الف) تلخی دارو و سلامت آن‌ها را می‌کند.

ب) آن‌چه ناپسند و است این است که انسان بترسد.

پ) شجاعت نیست، بلکه آن است که انسان در برابر حوادث ایستادگی کند.

ت) برای رسیدن به همه به شجاعت نیازمندیم.

با کلمه‌های داده‌شده جمله بسازید.

الف) شجاعت اخلاقی:

ب) قدرت تصمیم‌گیری:

پ) چاره‌جویی:

ت) انسان شریف:

با حروف به‌هم‌ریخته‌ی زیر کلمه‌های معنادار بسازید.

الف) ت - ش - س - ک:

پ) ه - ی - آ - ا - گ:

ب) ف - ص - د - ت - ا:

ت) ای - ت - ا - س - گ - ی - د:

از بین ترکیب‌های زیر در کدام‌یک از ترکیب‌ها، کلمه‌ی دوم، کلمه‌ی قبل از خود را توصیف می‌کند؟ دور آن خط بکشید.
شعله‌های آتش - دوست خوب - صحنه‌ی نبرد - ترس دروغین - انسان شریف - کوه البرز

درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید.

الف) ریشه‌ی اصلی ترس‌های نادرست، در جهل و نادانی است.

ب) شجاعت اخلاقی آن است که اخلاق دیگران را درست کنیم.

پ) کسی که از عاقبت کارها نترسد، شجاع است.

ت) سربازی که در صحنه‌ی نبرد، وظیفه‌ی خود را انجام می‌دهد، شجاع است.

درست نادرست

واژه‌ی مناسب هر جمله را از داخل کمانک انتخاب و مشخص کنید.

الف) بی‌احترامی به بزرگ‌ترها نکوهیده و است. (ناپسند - پسندیده - پسند)

ب) تلاش کردن، موفقیت و را تضمین می‌کند. (پیروزی - شهامت - شجاعت)

پ) عشایرِ نگهبانِ مرزها مردمانی شجاع و هستند. (عاقبت - دلیر - تنها)

ت) شجاعت اخلاقی، گفتن حرف راست و است. (صادق - مهمّ - درست)

جمع کلمه‌های زیر را بنویسید.

الف) حادثه ← ب) وظیفه ← پ) اتفاق ← ت) شعله ←

۹ زمان فعل‌های داده‌شده را تشخیص بدهید و هر کدام را در قسمت مناسب در جدول بنویسید.

گفتند - خواهند خورد - می‌گوییم - پختید - خواهیم رفت - رسیدند - می‌پزم - خواهی برد - گفت - می‌خندم

زمان گذشته	زمان حال	زمان آینده

۱۰ درباره‌ی موضوع شجاعت دو بند بنویسید.

.....

.....

.....

موفق باشید

۱	برای کلمه‌های زیر هم‌معنی مناسب بنویسید. الف) خطوط: ب) نام یافته: پ) محنت: ت) تاز یانه:	ث) سرنگون شدن: ج) ملاحظت:	چ) غوطه:
۲	برای کلمه‌های داده شده، دو کلمه‌ی هم‌خانواده بنویسید. الف) اتفاق: ب) امواج:	پ) رهگذران: ت) احتیاج:	
۳	با مخالف کلمه‌های زیر جمله بسازید. الف) ناامید = ب) محکم = پ) عاقبت = ت) ثروت =		
۴	با حروف به هم ریخته‌ی زیر، کلمه‌های معنادار بسازید. الف) ن - ج - ا - س - ک - ت - ا: ب) ن - ن - گ - ا - ه - ا:		
۵	کلمه‌های به هم ریخته‌ی زیر را مرتب کنید و جمله را بنویسید. الف) ویولن - پسرک - به - دل - حرف‌های - نشست ب) همه‌ی - دنیا - گذاشتم - زیر پا - من - را - قاره‌های		
۶	معنای کلمه‌ی «چون» و «چو» در هر جمله‌ی زیر چیست؟ الف) چو ایران نباشد تن من مباد. ب) چون دیرم شده بود، تاکسی سوار شدم. پ) دیروز مادرم چون ستاره‌ای در مجلس می‌درخشید. ت) چون است حال بستان، ای باد نوبهاری.		
۷	جاهای خالی را با توجه به کلمه‌ی داخل کمانک پر کنید. پادشاهی با غلامی در کشتی نشست و غلام هرگز دریا ندیده بود و (محنت - مهنت) کشتی نیازموده، گریه و زاری (درنهاد - درنحاد) و لرزه بر اندامش افتاد، چندان که (ملافت - ملاطفت) کردند، آرام نمی‌گرفت و ملک از این حال (آزورده - آزرده) گشت. حکیمی در آن جا به ملک گفت: «اگر فرمان‌دهی، من او را به (طریقی - طریغی) خامش گردانم.»		
۸	درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید. الف) کاج آسیب‌دیده از دوستش خواست تا او را تحمّل کند. ب) کاج همسایه با ناراحتی جواب او را داد. پ) آن ده، تبدیل به کاجستان شد. ت) شعر کاجستان از محمدجواد محبت است.	درست ☐	نادرست ☐
۹	کلمه‌های زیر را به ترتیب حروف الفبا از راست به چپ بنویسید. ریشه - کاج - ناگهان - آسیب - پاییزی - یافت		
۱۰	درباره‌ی یکی از دو موضوع زیر یک بند بنویسید و در آن از علائم نگارشی درست استفاده کنید. الف) راز زندگی ب) دوستی و وفاداری		

۱ برای کلمه‌های زیر هم‌معنی مناسب بنویسید.

الف) نهراسد: ب) موذی: پ) بیرق: ت) حکمت:
 ث) محال: ج) قناعت: چ) هراس‌انگیز: ح) لیل:
 خ) ستوده‌اند: د) معالجت: ذ) قَرَبه: ر) طمع:

۲ هم‌خانواده‌های کلمه‌های زیر را بنویسید.

الف) معاصر: ب) ضامن: پ) اوضاع: ت) صبور:

۳ از بین کلمه‌های زیر جاهای خالی داده‌شده را پر کنید. (یک کلمه اضافه است.)

کدوبن - تحسین‌آمیز - محبت‌آمیز - حفظ - بعدازظهر

الف) امید هر روز به دگان پدربزرگ می‌رفت.
 ب) جامعه برای خود به سه چیز نیازمند است.
 پ) استاد با نگاه‌های او را نگاه می‌کرد.
 ت) ریشه‌ی بوته‌ی کدو نام دارد.

۴ اول با حروف به‌هم‌ریخته واژه‌های معنادار بسازید و سپس واژه‌های زیر را به ترتیب حروف الفبا بنویسید.

الف) ق - ح - ت - ی - ق: ب) گ - ذ - ر - ا - ن - ه - ر:
 پ) ه - د - ب - ی - ب - و:
 ت) ن - س - ک - ت - ا - ج - ا:

۵ با کلمه‌های به‌هم‌ریخته‌ی زیر جمله‌های زیبا بسازید.

الف) بسیار - بود - خاطره‌انگیز - درس - و - نخستین - شیرین - روز - برایم

ب) گوشت‌ها - از - بعضی - فاسد - بودند - و - خشکیده

۶ هر یک از کلمه‌های زیر را با یک واژه‌ی مناسب ترکیب کنید و بنویسید.

شنا - نگار - هیجان - روز - روان - آموز - آفرید - خوش - داستان - حیرت - مس

نگار	روز	روان	آموز	آفرید	خوش	داستان	حیرت	مس

۷ معنی و مفهوم بیت‌های زیر را بنویسید.

الف) ای ایـران غمت مرساد جاویدان شکوه تو باد

ب) گه تدبیر، عاقل باش و بینا ره امروز را مسپار فردا

۸ با کلمه‌های زیر جمله بسازید.

الف) بیهوده:
 ب) مهرگان:
 پ) کارسازتر:
 ت) متانت:

۹ درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید.

نادرست

درست

الف) برای مور، قناعت خوش‌تر از سور است.

ب) اگر در کارها پایداری کنید، دشواری‌ها سهل می‌شود.

پ) کسی که از عاقبت کارها نترسد، شجاع است.

ت) غرور آفت هنر است.

۱۰ با واژه‌های داده‌شده دو بند بنویسید و علائم نگارشی را در آن به کار ببرید.

اهتزاز - افتخارات - از خودگذشتگی - هیجان‌انگیز - استقلال

.....

.....

.....

موفق باشید

۱	برای کلمه‌های زیر هم‌معنی مناسب بنویسید. الف) پیرایه: ب) حیرت‌زده: ت) معاصر: پ) تأمل کردن: ث) مهیب: ج) پیشواز:
۲	جمله‌ی کوتاه را گسترش و جمله‌ی گسترش‌یافته را کوتاه کنید و بنویسید. الف) علی به مدرسه نرفت. ب) زهرا، در یکی از روزهای سرد زمستانی در شهر اهواز به دنیا آمد.
۳	سه کلمه بنویسید که با «آمیز» ترکیب شده باشند و معنی آن‌ها را بنویسید.
۴	جاهای خالی را با کلمه‌های داده‌شده پر کنید. محمدجواد محبت - دروغین - ری - امروز الف) شهدای هشت سال دفاع مقدس از نام‌آوران هستند. ب) خواجه نظام‌الملک توسی در شهر رصدخانه‌ای ساخت. پ) داستان دو کاج اثر است. ت) خنده بر ترس‌های گام اول شجاعت است.
۵	در عبارت‌های زیر، «چون» چه معنی‌ای می‌دهد؟ الف) آن دو را چون دو دوست می‌دیدند. ب) باغبان برگ‌های زرد را زیر خاک می‌گذارد، چون می‌خواهد از آن‌ها گیاهک درست کند.
۶	در شعرهای زیر با جابه‌جا کردن کلمه‌ها جمله‌های ساده بنویسید. الف) مکش بیهوده این بار گران را ب) به راهی در سلیمان دید موری
۷	برای هر یک از کلمه‌های زیر دو هم‌خانواده بنویسید. الف) تحصیل: پ) فکر: ث) احتیاج: ب) مشغول: ت) شرایط:
۸	شکل کامل واژه‌های مخفف‌شده‌ی زیر را بنویسید. الف) وزان ← ب) گرت ← پ) زه ←
۹	درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید. الف) تنها راه یادگیری خوب گوش‌دادن است. ب) ریشه‌ی اصلی ترس‌های نادرست در جهل و نادانی است. پ) داستان کاجستان در ده اتفاق افتاد. ت) شعر «سرای امید» اثر «استاد فرشچیان» است. درست نادرست ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
۱۰	معنی و مفهوم هر بیت و ضرب‌المثل را بنویسید. الف) بحر آفرید و برّ و درختان و آدمی خورشید و ماه و انجم و لیل و نهار کرد ب) تا تنور گرم است نان را بچسبان. پ) چو ایران نباشد تن من مباد بدین بوم و بر، زنده یک تن مباد ت) قدر عافیت، کسی داند که به مصیبتی گرفتار آید.

آزمون شماره‌ی ۷ (درس هشتم)

۱.

کلمه	هم‌معنی (مترادف)	مخالف (متضاد)
باختر	مغرب	خاور، مشرق
انبوه	زیاد	کم
دلیر	شجاع	ترسو
خُردی	کوچکی	بزرگی
چیرگی	برتری	شکست
فروغ	نور و روشنایی	تاریکی

۲. الف) سلسله‌ی هخامنشی (ب) تاخت و تازی سهمگین
 (پ) لشکری انبوه (ت) شجاعت و فداکاری
 ۳. الف) درست (ب) نادرست
 (پ) درست (ت) درست
 ۴. الف) شهیدان با شجاعت خودشان نشان دادند که در راه میهن از جان هم باید گذشت.
 (ب) برای این‌که از هجوم دشمنان به وطن خودمان جلوگیری کنیم باید قوی و آگاه (دانا) باشیم.
 ۵. الف) آریوبرزن بی‌باکانه به دشمن حمله برد.
 (ب) نبرد دلاوران ایرانی شگفت‌آور بود.
 ۶. الف) سلاح (ب) اندوه
 (پ) محاصره (ت) فروغ
 ۷. در جنگ تحمیلی کشور ما اوضاع خوبی نداشت و برای این‌که کشورمان در مقابل هجوم دشمن از بین نرود، همه‌ی مردم مقاومت کردند. در دفاع مقدس همه‌ی مردان و زنان تا آخرین قطره‌ی خون خود پای خاک وطن ایستادند و ذره‌ای از خاک کشورمان را به دشمن ندادند.
 ۸.

شخصیت‌ها	مکان	زمان	پیام
مردم، زنان و مردان کشورمان	کشور ایران	دفاع مقدس (۸ سال)	پاسداری از خاک وطن و میهن‌دوستی

۹. الف) یک نفر به تنهایی و بدون کمک دیگران و اتحاد نمی‌تواند کار بزرگی انجام دهد و به نتیجه برساند.
 (ب) اگرچه دنیا خیلی بزرگ است ولی باز هم وقتی کسی به دیگری بدی می‌کند، ممکن است دوباره مقابل فردی که به او بدی کرده قرار بگیرد و به سزای عملش برسد.
 ۱۰. پیام حکایت وطن‌دوستی: ایستادگی در مقابل هر دشمن و بیگانه‌ای؛ مقاومت در برابر هجوم به وطن؛ مقاومت مقابل هجوم دشمن تا پای جان

۹. الف) درست (ب) نادرست
 (پ) نادرست (ت) درست
 ۱۰. درستکاری و شجاعت:

هر انسانی با درستکاری و شجاعت می‌تواند اعتماد دیگران را به دست بیاورد. چون همه‌ی انسان‌ها از دروغ و فریب‌دادن ناراحت می‌شوند و اطمینان خود را از دست می‌دهند، پس بهتر است با درستکاری در کارها و در زندگی و ترسیدن از حقیقت خودمان را به دیگران نشان دهیم تا به ما اعتماد کنند.

آزمون شماره‌ی ۶ (درس ششم)

۱. الف) جنبیدن و تکان خوردن چیزی در جای خودش مثل تکان خوردن پرچم و شاخه‌ی درخت
 (ب) شکوه و جلال (پ) خوش‌بو
 (ت) کرانه‌ی آسمان، کناره، خطی که به نظر می‌رسد در محل تقاطع زمین و آسمان وجود دارد.
 (ث) درون، داخل (ج) خورشید، ماه اول پاییز، محبت، دوستی
 (چ) کار، حرفه، شغل (ح) پایدار، همیشه، جاوید
 ۲. الف) بالا برد (ب) پاسخ داد
 (پ) شنیده‌اید (ت) پایان می‌یابد
 ۳. احساسات: حس - محسوس شهید: شهدا - شهادت
 پاینده: پایدار - پایندگان احترام: محترم - حریم
 ۴. الف) پیروزی = شکست: می‌توان گفت که شکست مقدمه‌ی پیروزی است.
 (ب) استوار = سست: نباید در انجام کارها سست باشیم تا کارها خوب پیش برود.
 (پ) استقلال = وابستگی: کشور ما به کشورهای دیگر وابستگی ندارد.
 ۵. الف) حاضران (ب) افتخارات
 (پ) اعتقادات (ت) آرزوها
 ۶. الف) از خودگذشتگی و ایثار (ب) آزادی و استقلال
 (پ) سرود ملی (ت) افتخارات بزرگ
 ۷. الف) هر روز صبح پرچم سه رنگ ایران به اهتزاز درمی‌آید.
 (ب) با گام‌های استوار پیش به سوی سازندگی خواهیم رفت.
 ۸. خورشید از سمت مشرق طلوع کرد و چشم همه‌ی حقیقت‌باوران را روشن نمود.
 ۹. الف) درست (ب) درست
 (پ) نادرست
 ۱۰. از افتخارات ملی کشورمان به پیروزی در مسابقات ورزشی و علمی در سطح جهان اشاره می‌کنیم و بالا رفتن پرچم ملی کشورمان و نواخته‌شدن سرود ملی‌مان در بین سرود سایر کشورهای جهان.
 کشور ما ایران کشوری در آرامش و امنیت و سرزمینی مناسب برای پرورش فرزندان در همه‌ی امور است. هر کدام از ما دانش‌آموزان می‌توانیم با تلاش و کوشش باعث پیشرفت کشور و کسب افتخارات جهانی برای آن شویم.

آزمون شماره‌ی ۹ (درس دهم)

۱. الف) صاف و روشن بودن، آشکار بودن

ب) بدون تحمل

پ) نام نیک داشتن، خوش‌نامی

ت) غیرعادی، غیرمعمول، فراتر از برنامه‌ی معمولی

ث) آرام، آسوده

ج) تحسین کرده‌اند، ستایش کرده‌اند

چ) سحرگاه، بامداد، زمان برآمدن سپیده

ح) نقش

خ) شور و ذوق

۲. الف) تواضع (فروتنی) ب) سحرگاه

پ) شادمان ت) همه‌چیز

۳. نقش: نقاش - نقشه شهرت: مشهور - مشاهیر

مشغول: شغل - شاغل ضامن: ضمانت - تضمین

ذهن: ذهنیت - اذهان مساجد: سجده - مسجد

۴. تحسین‌آمیز - تشویق - غرور - آفت - نام‌آشنا - شهرت

۵. الف) طراحی: من برای کشف استعدادهای هنری‌ام به کلاس طراحی رفتم.

ب) خیال‌انگیز: در روستاهای ایران، آسمان هنگام غروب تصویر خیال‌انگیز و زیبایی دارد.

۶. الف) خیال‌انگیز: یعنی چیزی که خیال و اندیشه را برمی‌انگیزد.

ب) غم‌انگیز: یعنی چیزی که باعث غم و اندوه می‌شود.

پ) شگفت‌انگیز: یعنی چیزی که باعث شگفتی و تعجب می‌شود.

ت) هیجان‌انگیز: یعنی چیزی که باعث ذوق و هیجان می‌شود.

۷. الف) تصویر ب) کنجکاو

۸. الف) ستارگان زیبای آسمان، شب‌هنگام با او گفت‌وگو می‌کردند.

ب) در کارگاه استاد امامی، شعرهای دلنشین حافظ زمزمه می‌شد.

۹. الف) درست ب) نادرست

پ) درست ت) نادرست

۱۰. هرگاه که به یک نقاشی زیبا از آثار یک استاد هنرمند نقاشی، نگاه می‌کنم، به فکر فرومی‌روم و دلم می‌خواهد ...

من هم بتوانم تصویر زیبایی را بکشم تا از من به یادگار بماند و هر کس را که آن تصویر و نقاشی زیبا را نگاه کند، به ذوق بیاورد و نقاشی‌ام هر بیننده‌ای را به دنیای خیال‌انگیز و رؤیایی نقاشی‌ام ببرد. همه‌ی ما می‌توانیم با تمرین زیاد و تلاش، رؤیاهایمان را به واقعیت تبدیل کنیم.

آزمون شماره‌ی ۸ (درس نهم)

۱. الف) زیبا، آراسته، چیزی که ظاهرش خوشایند باشد.

ب) هم‌دوره، هم‌زمان پ) فرخنده، مبارک، خانه، بنا

ت) کاشانه ث) سنتیزه، جدال، دعوا

ج) لازم، ناچار، ضروری چ) سرخ‌رنگ، به رنگ گل سرخ

ح) نرسد، امیدوارم که نرسد، فعلی است که برای دعا و نفرین به کار می‌رود.

۲. الف) ناامیدی ب) پژمرده

پ) بداخلاق ت) نامبارک

۳. مقدس: قدس، تقدیس اتحاد: متحد، واحد

دفاع: مدافع، دفع صبر: صابر، صبور

صلح: صالح، مصلحت معاصر: عصر، عصرانه

۴. الف) خوش‌اخلاق و مهربان ب) منظم و خوش‌نما

پ) دیروز و امروز ت) تماشا و خواندن

۵. الف) برخاست ب) گذشت

پ) سپاس‌گزاری ت) محو تماشا

۶. الف) این کتاب شما را با بزرگ‌مردان میهن عزیزمان آشنا می‌کند.

ب) شهید مصطفی احمدی روشن از شهدای علمی و فناوری هسته‌ای است.

۷. الف) درست ب) نادرست

پ) نادرست ت) نادرست

۸. الف) اگرچه دل‌های ما پر از رنج و غم است، اما بزرگی این شادی بیشتر از غم‌های ماست.

ب) ای ایران امیدوارم هرگز گرفتار غم و اندوه نشوی و عظمت و بزرگی تو همیشگی باشد.

۹. الف) بهار زیبا با طبیعت بی‌ظنیرش پس از ماه اسفند در سرزمین ما فرارسید.

ب) پوریا خسته و ناراحت، از بیمارستان به همراه دوستش به خانه رفت.

۱۰. من به شوخی گفتم: «آقای فرهنگ! پس لطف کنید یک جلد هم به بهمن بدهید، تا میان این نام‌آوران، بر سر خواندن کتاب، کشمکشی پدید نیاید.» من رو به بهمن گفتم: «این کتاب‌فروشی را دیده بودی؟»

۱۱. شهدا در کشور ما از اول انقلاب اسلامی ایران تاکنون چراغ راه و روشن‌کننده‌ی مسیر برای ما بودند. هر کدام از شهدا در زندگی خودشان با نزدیکان و خانواده‌ی خود خاطراتی را به جا گذاشته‌اند که همگی از اخلاق خاص و خوب آن‌ها حرف می‌زنند. چه‌قدر خوب است که ما هم برای کشورمان افتخار کسب کنیم تا یاد ما هم به نیکی در خاطر همه بماند.

۱۲. دشمن دست خود را به خون مردم آغشته کرده است و با ریختن خون مردم کار خود را پیش می‌برد.

۱۳. هنگامی که به تصویر سیمای شهید احمدی روشن نگاه می‌کنم اشک در چشمانم حلقه می‌زند.

سرود ملی

درس ۶

شاید معنی این واژه‌ها را ندانی

خرم: شاداب، سرسبز و باطراوت	ار: مخفف اگر
سخت‌کوشی: تلاش و کوشش بسیار	افزون: بیش، بیش‌تر، زیاد، بسیار
سرشتن: مخلوط کردن چیزی با چیز دیگر، آغشتن	افق: خطی که به نظر می‌رسد در محل تقاطع زمین و آسمان وجود دارد.
سرشته: مخلوط‌شده با چیزی، آغشته	اندرون: درون، داخل
سنگ خارا (سنگ خاره): سنگ سخت، نوعی سنگ	اهتزاز: جنبیدن و تکان خوردن چیزی در جای خودش، مثل تکان خوردن پرچم و شاخه‌ی درخت
شورانگیز: هیجان‌انگیز، ایجادکننده‌ی هیجان	ایثار: از خودگذشتگی، دیگری را بر خود ترجیح دادن، گذشت کردن از حق خود
ضامن: کسی که مسئولیت کار شخص دیگری را به عهده می‌گیرد.	پابندگی: پابرجا بودن، همیشگی، جاودانگی
عنبر نسیم: خوش‌بو	پاینده: پایدار، همیشه، جاوید
غرور: سربلندی	پیشه: شغل، کار، حرفه
فر: شکوه و جلال	تصور: چیزی را در ذهن مجسم‌ساختن، اندیشه، گمان، خیال
فروغ: روشنایی، پرتو نور، درخشش گوهر: مروارید و هر سنگ قیمتی مانند الماس	چون کنم: چه کار کنم، چگونه عمل کنم؟
گهر: مخفف گوهر	حق‌باوران: دینداران، خداشناسان، کسانی که به حق و حقیقت باور دارند.
موزون: خوش‌آهنگ، آهنگین، متناسب	خاوران: مشرق، محل درخشش خورشید
مهر: خورشید، ماه اول پاییز، محبت، دوستی	

هم‌خانواده

اسلامی ← مسلمان - مسلم - سلام	
احساسات ← حس - محسوس - حساس	
افتخار ← فاخر - مفاخر - مفتخر	عظمت ← عظیم - معظم - تعظیم
خواسته ← خواستن - خواهش	احترام ← محترم - حریم - محرم
ضامن ← تضمین - ضمانت	شهید ← شهدا - مشهد - شهادت
سازندگی ← سازش - ساختن	پاینده ← پایدار - پابندگان
گردش ← گردان - گرداننده	

واژه‌هایی که ارزش املائی دارند

زیادتی - معجزه‌آسا - علاقه - امپراتور - قصر - رسیدگی - انتخاب - جارچیان - مخصوصی - بلندقامتی - غنچه - هیجان‌انگیز - هجوم - به عنوان - مقدار - مطمئن - منتظر - اشتیاق - عوض - غصه - حیاط - طرف - شلوغ - سرزنش - تحسین - زر - اعتماد - طلبد - حاصل کنم - فلان - اشارت - بستد - صاحب - چگونگی

معنی و مفهوم

چنار و کدوین

پرسید از آن چنار که «تو، چندساله‌ای؟»
گفتا «دویست باشد و اکنون زیادتی است»

معنی (بوته‌ی) کدو از چنار پرسید: تو چند ساله هستی؟ [چنار] پاسخ داد: بیش از دویست سال دارم.

خندید ازو کدو، که «من از تو، به بیست روز برتر شدم، بگو تو که این کاهلی ز چیست؟»

معنی کدو از این حرف چنار، خندید و گفت: «من با بیست روز سن، از تو بلندتر شدم، بگو تنبلی تو به خاطر چیست؟»

او را چنار گفت: که «امروز، ای کدو با تو مرا هنوز، نه هنگام داوری است

معنی چنار به او گفت: «ای کدو، من امروز درباره‌ی تو قضاوت و داوری نمی‌کنم.» (هنوز وقت داوری نرسیده است.)

فردا که بر من و تو، وزد باد مهرگان
آنکه شود پدید، که نامرد و مرد کیست.

معنی فردا (آینده) وقتی که باد پاییزی بر من و تو بوزد معلوم می‌شود بین من و تو چه کسی مرد (قوی و توانا) و چه کسی نامرد (ضعیف و ناتوان) است.

مفهوم پرهیز از غرور و خودخواهی نابه‌جا و ظاهربینی

نکته حکایت «زیرکی» با ضرب‌المثل «بار کج به منزل نمی‌رسد» ارتباط معنایی دارد.

واژه‌آموزی

پسوند «بن»

زمانی که پسوند «بن» به اسم یک گیاه اضافه می‌شود، کلمه‌ی به‌دست‌آمده به معنی بوته یا ریشه‌ی آن گیاه خواهد بود.

مثال

کدوین:	بوته‌ی کدو
سروین:	ریشه‌ی درخت سرو
بیدبن:	ریشه‌ی درخت بید
چناربن:	ریشه‌ی درخت چنار

همه بوستانش، سراسر گل است
به باغ اندرون، لاله و سنبل است

معنی تمام بوستان‌های آن (ایران) پر از گل است و در باغ‌های آن، گل‌های رنگارنگ و متفاوت روییده است.

شعرای ایران

ای ایـران، ای مرز پرگهر
ای خاکت سرچشمه‌ی هنر

معنی ای ایران ای سرزمین گرانقدر و ارزشمند، ای کشوری که خاک تو محل پیدایش هنر (هنرمندان) است.

دور از تو اندیشه‌ی بدان
پاینده مانی تو جاودان

معنی فکر و اندیشه‌ی انسان‌های بدکار از تو دور باد و همیشه پایدار و جاودان باقی بمانی.

ای دشمن، آر تو سنگ خاره‌ای، من آهنم
جان من فدای خاک پاک میهنم

معنی ای دشمن اگر تو مانند سنگ سخت و محکم هستی، من همانند آهنی هستم که از تو سخت‌تر و محکم‌تر است. من برای خاک پاک

سرزمینم خودم را فدا می‌کنم. (جان من فدای ایران باد)
مهر تو چون شد پیشه‌ام
دور از تو نیست اندیشه‌ام

معنی از زمانی که عشق‌ورزی به تو کار من شد، هیچ‌گاه فکر و اندیشه‌ام از تو دور نبوده است. (همیشه در فکر تو هستم).

در راه تو، کی ارزشی دارد این جان ما؟
پاینده باد خاک ایران ما

معنی در راه تو (ای ایران) جان ما ارزشی ندارد. امیدوارم که سرزمین ایران پاینده و جاودان باشد.

سنگ کوهت، دُر و گوهر است
خاک دشتت بهتر از زر است

معنی سنگ کوه‌های تو مانند مروارید و جواهر با ارزش است. خاک دشت‌های تو از طلا و جواهر ارزشمندتر است.

مهرت از دل، کی برون کنم؟
برگو، بی مهر تو چون کنم؟

معنی هرگز عشق و محبت به تو از دلم بیرون نمی‌رود. به من بگو بدون عشق تو من چگونه زندگی بکنم؟ (نمی‌توانم)

تا گردش زمین و دور آسمان بپاست
نور ایزدی همیشه رهنمای ماست

معنی تا زمانی که زمین پابرجاست و روزگار در گذر است، نور خداوند همیشه، هدایتگر ما است.

مخالف

استقلال = وابستگی	خاوران = باختران
پیروزی = شکست	فریاد = سکوت، زمزمه
ارزشمند = بی‌ارزش	مشکل = آسان
سخت‌کوشی = تنبلی، سستی، کاهلی	شجاعت = ترس
بدان = خوبان	استوار = سست
	روشن = تیره، تاریک

واژه‌هایی که ارزش املائی دارند

اهتزاز - افق - مهر خاوران - فروغ - احساسات - گردن‌آویز طلا - حاضران - استقلال - عظمت - خلاصه‌ی افتخارات - خواسته‌ها - آینه - اعتقادات - اعلام - مسابقات - شورانگیز - غرور - احترام می‌گذارند - تصور - تفکر - به‌خصوص - موزون - موسیقی - روحیه - ایثار - ضامن - تقویت - واژه‌های اصلی - جاودانی - استوار - عنبرنسیم - زر و سیم - اندرون

معنی و مفهوم

سرود ملی

سر زد از افق، مهر خاوران
فروغ دیده‌ی حق باوران

معنی خورشید از سمت مشرق طلوع کرد و چشم همه‌ی حقیقت‌باوران را روشن نمود.

مفهوم منظور از «مهر خاوران» انقلاب اسلامی است.

بهمن، فر ایمان ماست. پیامت ای امام
استقلال، آزادی، نقش جان ماست.

معنی بهمن ماه، بیانگر شکوه و جلوه‌ی ایمان مردم ایران است. ای امام پیام تو که همان استقلال و آزادی بود در جان ما نقش بست و جای گرفت.

مفهوم منظور از بهمن همان ۲۲ بهمن، روز پیروزی انقلاب اسلامی است.

شهیدان، پیچیده در گوش زمان فریادتان
پاینده، مانی و جاودان جمهوری اسلامی ایران

معنی (ای) شهیدان فریاد آزادی‌خواهی شما برای همیشه در تاریخ جاودانه مانده است.

(ای) جمهوری اسلامی ایران، پاینده و جاودان باقی بمانی.

خوشا مرز ایران عنبرنسیم
که خاکش گرمی‌تر از زر و سیم

معنی چه‌قدر خوب است سرزمین خوش‌بو و عطرآگین ایران که خاکش از طلا و نقره گران‌بهارتر و عزیزتر است.

هوایش موافق به هر آدمی
زمینش سراسر پر از خرّمی

معنی آب‌وهوای ایران، با هر کسی سازگار است و مطابق میل همه است. زمین آن تماماً سبز و خرم است.

ایران، ای خرم بهشت من روشن از تو سرنوشت من

معنی (ای) ایران، تو بهشت خرم و خوب من هستی. سرنوشت من، به خاطر وجود تو روشن و درخشان است.

گر آتش ببارد به پیکرم جز مهتر در دل نپرورم

معنی اگر بر جسم من آتش ببارد و گرفتار رنج و سختی بشوم، باز عشق تو را در وجودم پرورش می‌دهم و نگه می‌دارم.

از آب و خاک و مهر تو سرشته شد گلم مهر اگر برون رود گلی شود دلم

معنی وجود من با عشق به آب و خاک و خورشید سرزمین تو، پرورش یافته و آمیخته شده، اگر عشق تو از وجودم بیرون برود معلوم نیست که چه بر سر دلم می‌آید؟ (شعر: حسین گل گلاب)

دانش زبانی

اهمیت زبان فارسی

«سرود ملی» نشان افتخار، استقلال و عظمت یک کشور است که به زبان ملی و رسمی آن سرزمین، نوشته و خوانده می‌شود. فارسی زبان ملی کشور ماست و سرود ملی ما نیز به زبان فارسی است. زبان فارسی، مانند پرچم ما، همه‌ی اقوام و مردم سراسر میهن را به هم پیوند می‌دهد و باعث وحدت و یکپارچگی ما و قدرتمندی ایران عزیز می‌شود. هر یک از زبان‌های مادری و محلی وطن ما، گنجینه‌ای با ارزش هستند که در کنار زبان فارسی، به رشد فکری ما کمک می‌کند.

نگارش

به این کلمه‌ها توجه کنید:

سازندگی ← سازنده + ی ← سازنده + گ + ی

پایندگی ← پاینده ← پاینده + ب + ی

سازنده با صدای «ه ی» پایان پذیرفته و حرف آخر کلمه صدادار است. وقتی «ی» به آن اضافه شود «گ» را بین این دو حرف صدادار قرار می‌دهیم تا راحت‌تر خوانده شود.

دفاع از میهن

درس ۸

شاید معنی این واژه‌ها را ندانی

استعمار: تسلط پیدا کردن کشوری قوی بر کشوری ضعیف	بوم و بر: سرزمین، آب و خاک
اقامت: در جایی ماندن به طور موقت یا به مدت طولانی	بوم: زادگاه، سرزمین، زیستگاه
باختر: مغرب	به خاطر دَرست: در یاد و خاطر است.
برافراشته: بالا برده، پرچمی که بالا برده شده باشد.	بی‌پاکانه: شجاعانه، بدون ترس و
بنیان نهاد: تأسیس کرد	هراس کاری کردن
	بی‌حرمتی: بی‌احترامی
	بیرق: پرچم

سهمگین: ترس آور، هراس‌انگیز، خوفناک، مهیب
شرجی: هوای گرم همراه با رطوبت بسیار
شکوه: بزرگی، عظمت، جلال
شهرت‌طلب: کسی که در پی شهرت و آوازه است.

عاطفه: محبت، مهربانی
فرسخ: واحد اندازه‌گیری مسافت، تقریباً معادل ۶ کیلومتر
قابله: ماما

گذرگاه: محل عبور، راه گذر
گلگون: سرخ‌رنگ، به رنگ سرخ
گمرک: اداره، سازمان یا جایی که مالیات کالاهای وارد شده به کشور یا کالاهای در حال خروج از کشور، مشخص و گرفته می‌شود.

لنج: قایق بزرگ موتوری
ماکیان: مرغ خانگی
مباد: نباشد

متمّیان: (جمع متّقی) پرهیزگاران
محاصره: دور چیزی را گرفتن، بر جایی یا کسی هجوم بردن
مقدونیه: نام شهری قدیمی در یونان که اسکندر در آن به دنیا آمده بود.

مکتب‌خانه: مکانی که در آن کودکان به شیوه سنتی آموزش می‌دیدند.

ناگوار: ناپسند، ناشایست
نامی: محبوب و گرامی
ناو جنگی: کشتی دارای تجهیزات جنگی

نقش بر زمین می‌کردند: به زمین می‌زدند، از پا درمی‌آمدند، شکست می‌دادند.

هخامنشی: نام سلسله‌ای از پادشاهان ایرانی در روزگاران کهن

یورش: حمله، هجوم، تاخت و تاز

پارسی: فارسی، ایرانی، زبان فارسی
پایداری: ایستادگی، پافشاری، مقاومت

پرشکوه: چشمگیر، زیبا و باعظمت

تابناک: روشن و درخشنده
تاخت و تاز: حمله، یورش

تخت جمشید: نام مکانی باستانی در اطراف شیراز
تفنگچی: آن‌که با تفنگ می‌جنگد یا نگهبانی می‌دهد.

جلال: شکوه و عظمت، بزرگی، بلندپایگی

چابک: چالاک، تیزپا، سریع، به سرعت حرکت‌کننده

چیرگی: برتری، چیره‌شدن، تسلط

حیرت آور: شگفت‌انگیز، تعجب‌آور، چیزی که باعث شگفتی شود.

خردی: کوچکی

خفت و خواری: کوچک شمردن
خیره‌کننده: جالب، چیزی که زیبایی آن نگاه‌ها را به سوی خود جلب می‌کند.

درغلتاندن: به پایین غلتاندن؛
بغلتاندن: به طرف پایین رها کنند

دست و پنجه نرم کردن:
درگیر شدن و مبارزه کردن

دلوار: نام شهری بندری در بوشهر است.

زاغ‌بور: پرنده‌ی بومی ایرانی
زرین: آن‌چه از زر ساخته شده،

طلایی، به رنگ زرد
ژنرال: شخصی که دارای درجه‌ی عالی نظامی است.

سایه‌افکندن: توجه کردن، متوجه
احوال کسی گردیدن

سرافرازی: سربلندی، افتخار و شکوه

سگّو: سطحی بلند در خانه و بعضی جاهای دیگر

وقتی که اسکندر
آهنگ ایران کرد

معنی وقتی که اسکندر تصمیم گرفت که به طرف ایران حرکت کند.

هر جا که شهری دید
با خاک، یکسان کرد

معنی در مسیر حرکتش، به هر شهری که می‌رسید، آن جا را ویران و نابود می‌کرد.

امیدها به یک‌باره، به نومییدی گرایید.

معنی تمام امید و آرزوها، ناگهان به یأس و ناامیدی تبدیل شد.
میهن‌دوستان تا آخرین قطره‌ی خون، در برابر دشمن، پایداری خواهند کرد.

معنی آن‌هایی که سرزمینشان را دوست دارند، تا لحظه‌ای که زنده‌اند و جان در بدن دارند در مقابل دشمن ایستادگی و مقاومت می‌کنند.

من، آریوبرزن / فرزند ایرانم / در آخرین سنگر / اینک تنم، جانم

معنی من آریوبرزن، فرزند ایران هستم. من اکنون در آخرین سنگر میدان جنگ قرار دارم و جانم را فدای سرزمینم می‌کنم.

حکایت وطن‌دوستی

هنوزم ز خردی به خاطر دَرست
که در لانه‌ی ماکیان، بُرده دست

معنی هنوزم از دوران کودکی، خاطره‌ای را به یاد دارم که روزی، دستم را داخل لانه‌ی مرغ و خروس‌ها بردم.

به منقارم آن‌سان به سختی گزید
که اشکم چو خون از رگ، آن دم، جهید

معنی آن چنان محکم انگشتانم را نوک زدند که از درد بسیار، اشک من، مانند خون که از رگ بیرون می‌پزد، به سرعت از چشمانم، جاری شد.

پدر، خنده بر گریه‌ام زد که هان!
وطن‌داری آموز از ماکیان

معنی پدرم وقتی گریه‌ی مرا دید، خندید و گفت: «آگاه باش و پاسداری از سرزمین (وطن) را از مرغان خانگی یاد بگیر».

نکته حکایت «وطن‌دوستی» با عبارت «وطن‌دوستی نشانه‌ی ایمان است.» ارتباط معنایی دارد.

واژه‌آموزی

پسوند «دوست»

در زبان فارسی می‌توانیم با ترکیب کردن بعضی کلمات با یکدیگر، کلمات جدید بسازیم.

به کلمات زیر توجه کنید:

خدادوست: کسی که خدا را دوست دارد.

ایران‌دوست: کسی که ایران را دوست دارد.

هنردوست: کسی که هنر را دوست دارد.

کلماتی که با واژه‌ی «دوست» ترکیب می‌شوند صفت به حساب می‌آیند و کلمات مرکب هستند؛ یعنی از دو جزء معنی‌دار تشکیل شده‌اند.

هم‌خانواده

هجوم ← مهاجم - مهاجم
شدت ← شدید - تشدید
غرق ← غریق - غرقه
محاصره ← حصر - حصار - محصور
حافظه ← حفظ - حفاظت - حافظ - محفوظ - محافظت
گذرگاه ← گذاشتن - گذران
مانع ← موانع - منع - ممنوع
اوضاع ← وضع - وضعیت
تحمل ← تحمیل - حامل - محموله

مخالف

باختر = خاور	نیرومندترین = ضعیف‌ترین
امید = نومییدی، ناامیدی	انبوه = کم، اندک
اسیر = آزاد	خیس = خشک، تر
چیرگی = شکست	دشمن = دوست
زودتر = دیرتر	دلیر = ترسو
برخاست = نشست	مرده‌ها = زنده‌ها
خوش‌بخت = بدبخت	بهشت = جهنم
خردی = بزرگی، درشتی	داغ = خنک، سرد

واژه‌هایی که ارزش املائی دارند

سلسله‌ی هخامنشی - عظمت - شهرت‌طلب - مقدونیه - سهمگین - انبوه - هجوم - آریوبرزن - نقطه - درغلتناند - قوت - اوضاع - حیرت‌آور - مانعی - غرق‌اندوه - عقب‌نشینی - تنگه - پیغام - نواحی - فروغ‌زرین - محاصره - تسلیم - چیرگی - خواری و خفت - برگزیدند - خاطره - سلاح - حمله‌ور - حلقه - مقاومت - آیندگان - طول - تحمیلی - محل - مرز و بوم

معنی و مفهوم

دفاع از میهن

چو ایران نباشد، تن من مباد

بدین بوم و بر، زنده یک تن مباد

معنی اگر ایران نباشد و نابود شود از خدا می‌خواهم که من هم نابود شوم و هیچ کس دیگری در این سرزمین زنده نماند.

تخت جمشید با عظمت و شکوه خیره‌کننده‌اش، مرکز فرمانروایی این سرزمین پهناور بود.

معنی تخت جمشید با بزرگی و شکوه شگفت‌انگیزش، مرکز پادشاهی و حکومت این سرزمین وسیع (ایران) بود.

در میان این‌همه شکوه و جلال، ناگاه تاخت و تازی سهمگین از سوی باختر، آغاز گشت.

معنی در میان این‌همه بزرگی و عظمت، ناگهان، حمله‌ای ترسناک از طرف مغرب، شروع شد. (حمله‌ی اسکندر مقدونی)

اسکندر که مردی شهرت‌طلب و جنگجو بود، از سرزمین مقدونیه با لشکری انبوه به سوی کشور ما، ایران، هجوم آورد.

معنی اسکندر که مردی خواهان شهرت (معروف‌شدن) و جنگجو بود، از سرزمین مقدونیه با سپاهی عظیم به طرف کشور ما، ایران حمله کرد.

شاید معنی این واژه‌ها را ندانی

ان شاء الله: اگر خدا بخواهد، اگر ایزد بخواهد	سرا: کاشانه، خانه، بنا
بهروزی: نیک‌بختی، خرمی، خوشبختی	فناوری: بهره‌گیری از ابزارهای علمی و صنعتی جدید در کارهای صنعتی، کشاورزی، پزشکی و ...
تحویل دادن: سپردن، چیزی را به کسی دادن	کشمکش: ستیزه، جدال، دعوا
تصویر سیما: شکل چهره	گلگون: سرخ‌رنگ، به رنگ گل سرخ
جلب کرد: جذب کرد	لحن: آهنگ
خجسته: فرخنده، مبارک	محو چیزی شدن: فقط به یک موضوع اندیشیدن، غرق در کاری شدن، با تمام حواس به چیزی نگاه کردن
خوش‌نما: زیبا، آراسته، چیزی که ظاهرش خوشایند باشد.	مَرَساد: نرسد، امیدوارم نرسد، فعلی است که برای دعا و نفرین به کار می‌رود.
خیره شدن: چشم‌دوختن به چیزی، نگاه کردن به چیزی با دقت	معاصر: هم‌دوره، هم‌زمان
دلاوران: انسان‌های شجاع و بی‌باک	ناگزیر: ناچار، ضروری
رشید: خوش‌قامت، دلاور، کسی که قامت بلند کشیده دارد.	هسته‌ای: مربوط به هسته‌ی اتم
روانه شدیم: حرکت کردیم	
ره: مخفف راه	

هم‌خانواده

گفت‌وگو ← گفتار - گفتنی - گویش
صاحب ← اصحاب - مصاحبه - صحبت
معاصر ← عصر - عصرانه
مخصوصاً ← خصوص - خاص - مخصوص
مقدس ← قدس - تقدیس - قداست صبر ← صابر - صبور
اتحاد ← واحد - متحد - وحدت عاشقان ← عاشق - عشق - معشوق
صلح ← صالح - مصلحت منتظم ← نظم - ناظم - منظم
مزاحم ← زحمت - مزاحمت دفاع ← مدافع - دفع
مطلب ← مطالب - مطلوب - طلب

مخالف

خوش‌اخلاق = بداخلاق	منظم = نامنظم
ایستادیم = نایستادیم	خداحافظی = سلام
امروز = دیروز	مناسب = نامناسب
بیشتر = کم‌تر	پشت = روی
خجسته = نامبارک	تازه = پژمرده
امید = ناامیدی	پیروزی = شکست

واژه‌هایی که ارزش املائی دارند

مطالعه - موضوع - صحبت - تصویر - صاحب - این‌طوری - محو - غرق - فهرست مطالب - معاصر - مخصوصاً - دفاع مقدس - فناوری هسته‌ای - بگذار - صبر - مطلب جالبی - لحنش - عوض - تعریف - می‌خواست - ناگزیر - تحویل - سپاس‌گزاری - صلح - عاشقان - رمز - بهروزی - مرساد - گزین - گلگون

معنی و مفهوم

سرای امید

ایسران، ای سرای امید
بر بامت سپیده دمید

معنی ای ایران، ای سرزمین امیدواری، بر بام تو، صبح آزادی طلوع کرد.
مفهوم منظور از سپیده، آزادی و رهایی است.

بنگر کزین ره پر خون
خورشیدی خجسته رسید

معنی نگاه کن که به دنبال این همه خونریزی و شهیدان بسیار، خورشید مبارک آزادی و پیروزی طلوع کرد.

مفهوم منظور از خورشید، آزادی و پیروزی است.

اگرچه دل‌ها پر خون است
شکوه شادی، افزون است

معنی اگرچه دل‌های ما پر از رنج و غم است، اما عظمت و شادی، بیشتر از غم‌های ماست. (ما شاد و خوشحالیم).

سپیده‌ی ما گلگون است
که دست دشمن، در خون است

معنی آسمان ایران هنگام طلوع سپیده‌دم سرخ است، زیرا دشمن دستش را به خون مردم آلوده کرد (و سرخی خون این مردم تمام آسمان را فراگرفته است).

ای اِسران، غمت مرساد
جاویدان، شکوه تو باد

معنی ای ایران، امیدوارم هرگز گرفتار غم و اندوه نشوی و عظمت و بزرگی تو همیشگی باشد.

راه ما راه حق، راه بهروزی است
اتحاد، اتحاد، رمز پیروزی است

معنی راه زندگی ما، راه حقیقت و خوشبختی است و تنها رمز رسیدن به این پیروزی اتحاد و یکپارچگی است.

مفهوم منظور از راه، آزادی و رهایی از ظلم و ستم است.

صلح و آزادی
جاودانه در همه جهان، خوش باد

معنی آرزو می‌کنم که صلح و آزادی در همه‌ی دنیا، همیشگی و به خوشی برقرار باشد.